

УДК 373.5.016:3

Г. А. ПЕРЕПЕЛИЦЯ

аспірант

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗМІСТУ ПОНЯТЬ
“СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВО”
ТА “СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧІ ДИСЦИПЛІНИ”
В НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛАХ**

У статті схарактеризовано трансформацію змін у змісті й суті понять “суспільствознавство” та “суспільствознавчі дисципліни”, проаналізовано їх структурні компоненти в різні часові періоди.

Доведено, що зміст шкільної суспільствознавчої освіти є динамічним, не має постійного характеру й змінюється у зв'язку з розвитком самого суспільства та суспільствознавчих наук. Автори наукових джерел, що були видані за радянських часів, під сутністю поняття “шкільне суспільствознавство” розуміли навчальні предмети й факультативні курси правового, етико-морального, філософського, естетичного спрямування, що формували комуністичний світогляд.

З розпадом СРСР та розвитком України як незалежної держави змінився й підхід до визначення суті поняття “суспільствознавство”, під яким сучасні науковці розуміють освітню галузь, ядром якої є сукупність педагогічно відібраних наукових знань про людину та суспільство. Під суспільствознавчими дисциплінами розуміють комплекс навчальних предметів, що розглядають людину в різних сферах.

Ключові слова: суспільствознавство, суспільствознавчі дисципліни, суспільствознавча освіта.

Опрацьовуючи велику кількість наукової літератури, як відомо, можна зустріти неоднакові тлумачення окремих понять. До таких дефініцій, як свідчить проведений теоретичний аналіз різних джерел, належать поняття “суспільствознавство”, “суспільствознавчі дисципліни”, які є на сьогодні одними з дискусійних і неоднозначних. Усе це викликає необхідність проведення теоретичної роботи з уточнення та осмислення їх наукових визначень і структурних компонентів. Цього можна досягти, ґрунтовно вивчаючи літературу, ознайомлюючись з різними існуючими підходами до визначення змісту певних наукових понять, вибору одного з можливих поглядів та пояснення зробленого вибору в теоретичній частині дослідження.

Мета статті – теоретично обґрунтувати й схарактеризувати зміни в змісті й суті понять “суспільствознавство” і “суспільствознавчі дисципліни” в наукових джерелах.

Розвиток суспільствознавчої освіти в різні історичні часи досліджували О. Дятлова, А. Старєва, Н. Ярош та ін. Серед науковців, які вивчають шкільний та академічний курси суспільствознавчих дисциплін, можна відзначити В. Арешонкова, О. Михайличенка, І. Пометун, В. Скибу та ін. Проте проблема суті, структурних компонентів досліджуваних понять і на сьогодні потребує ретельного вивчення.

Проведений теоретичний аналіз словників, статей у періодичних виданнях, різних посібників та навчальних книг, виданих у різні історичні часи, свідчить про розмаїття підходів до визначення суті поняття “суспільствознавство”, а також про наявність у сучасній літературі різних підходів до визначення переліку наук, що входять до змісту суспільствознавчих дисциплін загалом і суспільствознавчої освіти зокрема.

З’ясовано, що ідею необхідності введення суспільствознавчих навчальних дисциплін у зміст підготовки майбутнього покоління активно обговорювали на межі XIX – початку XX ст., що зумовлено різними чинниками, такими як: стрімкий розвиток методичної думки, поява нових ідей щодо навчання й виховання дітей у вітчизняній та зарубіжній педагогіці, реформи в освітній галузі, зміна поглядів педагогів на зміст і організацію навчання в середніх навчальних закладах тощо. Так, Я. Гуревич у своїй статті, визначивши недоліки, притаманні тогочасним середнім навчальним закладам, розробив цілу низку пропозицій, які повинні були б їх виправити. Так, дописувач наполягав на необхідності “...висунути на перший план ті предмети, що сприяють зростанню національної самосвідомості й всебічному вивченню батьківщини; розширити програму та збільшити кількості годин на викладання таких предметів, як: загальна література, загальна історія, загальна географія, логіка, природознавство, фізика і космографія тощо” [5, с. 134].

Про необхідність забезпечення оволодіння учнями новими моральними засадами, гуманітарними та суспільствознавчими знаннями писав і П. Каптерев. У статті “Що може зробити школа для розвитку характеру учнів?” науковець стверджував, що “школа ризикує перетворитися на мертовну схоластичну установу, не прислухаючись до биття пульсу громадського життя й не задовольняючи потреби суспільства, тримаючись осторонь від нього; серйозний педагог, котрий бажає чесно виконувати свій обов’язок перед Батьківщиною, не може не йти пліч-о-пліч з потребами часу і народу” [8, с. 76].

Установлено, що в період національно-визвольних змагань 1917–1920 рр. серед предметів, які вивчали в старших класах українських середніх шкіл і надавали відомості про суспільство та суспільні процеси, виділялися історія; політична економія, або законодавство, або філософська пропедевтика; громадянознавство; психологія; історія філософії та мистецтва [4, с. 133]. Ці предмети були наповнені, насамперед, політичним змістом, що надавало змогу реалізувати головну мету школи того часу – підготувати нову революційну зміну.

На основі аналізу наукових джерел з’ясовано, що під сутністю поняття “суспільствознавчі дисципліни” у 20–30-х рр. XX ст. розуміли викладання в школах II ступеня таких дисциплін, як: історія культури (починаючи із первісного ладу й до кінця XVIII ст.); нова та новітня історії Заходу й Росії; основи економічної науки; історія соціалізму [17, с. 191]. Зауважимо, що в 1921–1922 рр. у Програмах семирічної єдиної трудової

школи вищезазначені дисципліни були об'єднані в предмет “Суспільствознавство”, до змісту якого увійшли “соціологічний, філософсько-політичний, економічний та історико-літературний навчальний матеріали”. У 1925–1926 рр. суспільствознавство, як зазначає О. Дятлова, викладали як окремий інтегрований предмет для шкіл II ступеня, зміст якого становив теоретичний матеріал з основ економіки, політики, наукового соціалізму, історії [6]. Як зауважував О. Кулінич у статті “Програмні матеріали з суспільствознавства старшого концерну”, “суспільствознавство ж бо не є конгломерат різних суспільних наук; воно є нове, спеціальне, синтетично збудоване для потреб нашої школи, для здійснення виховних завдань”. При вивченні суспільствознавства, як зазначав дописувач, потрібно було брати до уваги “не тільки вимоги історичної науки, але й педагогічних, педологічних і виховних завдань”. Автор статті наголошував на тому, що програма з суспільствознавства “мусить бути марксисткою й задовольняти принципам марксистської методології”; бути доступною та зрозумілою своїм змістом дітям “соцвихівського віку”; відповідати краєзнавчому принципу, забезпечувати “систематичність розгляду проблем і викладу самого матеріалу” [9, с. 82–83].

З'ясовано, що із середини 30-х до 50-х рр. XX ст. навчальний предмет “Суспільствознавство” було вилучено із шкільних програм загальноосвітніх навчальних закладів УРСР. Як зазначає В. Арешонков у статті “Характеристика змісту предмета “Конституція СРСР та УСРС” у радянській школі (30–50-ті рр. XX ст.)”, у цей час шкільна суспільствознавча освіта була замінена на навчальний предмет “Конституція СРСР та УСРС”. На початку 60-х рр. XX ст. цей предмет інтегрувався як складова в новий суспільствознавчий курс під назвою “Основи політичних знань” [2, с. 21, 25]. Проте ця назва була визнана невдалою, оскільки орієнтувала пізнавальний процес лише в одному нормативно-правовому напрямі.

У 1962–1963 н. р. у шкільну програму загальноосвітніх шкіл УРСР знов було введено навчальний предмет “Суспільствознавство”. Зауважимо, що, починаючи з 60-х рр. XX ст., дефініції “суспільствознавство”, “суспільствознавчі дисципліни” у довідкових виданнях педагогічного характеру набули яскраво вираженого політичного характеру й були визначені як “навчальний предмет, який викладався у випускних класах середньої школи з метою забезпечити засвоєння учнями основ політичних знань, навчити їх розуміти теорію і політику КПРС і сприяти залученню учнів до боротьби за їх впровадження у життя” [10, с. 167; 11, с. 175]. “Суспільствознавство”, як зазначено в “Педагогічній енциклопедії”, що вийшла у 1966 р., та у “Стислому педагогічному словнику” 1984 р., “допомагає формуванню в учнів наукового комуністичного світогляду, становленню високих моральних якостей сучасної людини... увінчує всю систему ідейно-політичної роботи, що проводиться зі школярами комсомольською організацією” [10, с. 167; 11, с. 175].

Установлено, що поняття “суспільствознавство” та “суспільствознавчі дисципліни” були предметом уваги й інших довідкових видань з різних галузей наукового пізнання. Так, у “Словнику української мови” 1978 р. вищезазначені поняття визначено як “1) сукупність наук про суспільство. 2) Навчальний предмет у середніх навчальних закладах, який дає відомості з філософських і економічних основ марксизму-ленінізму, вчення про розвиток суспільства”. У довіднику зазначено, що “суспільствознавство у випускних класах – це могутнє знаряддя в руках школи, яке допоможе педагогічному колективу поліпшити навчально-виховну роботу, а учням збагатити свої знання з основ розвитку суспільства, політики Комуністичної партії” [14, с. 859].

В. Даниленко, автор статті в “Українській Радянській Енциклопедії” 1984 р., ототожнює суспільствознавство із суспільними науками, які ним подано як “сукупність наук, предметом дослідження яких є соціально-економічні, політичні ідеологічні закономірності розвитку суспільства й суспільних відносин, а також духовна культура. До суспільних наук належать історія, філософія, політична економія, науковий комунізм, правознавство та ін.” [16, с. 79].

Установлено, що в другій половині 70-х рр. ХХ ст. шкільне суспільствознавство знов зазнало змін. Як зазначає В. Арешонков, почалася змістова дезінтеграція монопредмета й з виокремлених складових, що доповнювали його, були сформовані як окремі навчальні предмети, так і факультативні курси за вибором: “Суспільствознавство”, “Основи Радянської держави і права”, “Основи економічних знань”, “Етика і психологія сімейного життя”, “Психологія”, “Основи марксистсько-ленінської естетики”, “Основи комуністичної моралі”, “Сучасна ідеологічна боротьба і молодь”, “Основи атеїстичних знань”, “КПРС – керівна і спрямовуюча сила радянського суспільства” [1, с. 49–50].

Установлено, що зміст нового навчального предмета “Основи Радянської держави і права” був спрямований на формування в учнів “правильного уявлення” про радянський суспільний лад, систему радянської демократії, механізм Радянської держави, основні галузі радянського права й засоби забезпечення законності та правопорядку. Програма предмета передбачала послідовне засвоєння елементарних відомостей про державу та право, соціалістичну законність, про такі галузі права, як конституційне, адміністративне, трудове, колгоспне, цивільне, сімейне, кримінальне, а також про органи, які забезпечують соціалістичну законність і правопорядок у суспільстві [12].

На початку 80-х рр. ХХ ст. у зв’язку з погіршенням ситуації у сфері сімейних відносин у старших класах загальноосвітніх шкіл УРСР спочатку було експериментально апробовано, а згодом і введено курс “Етика і психологія сімейного життя”. Головне призначення курсу – “формування готовності молоді до шлюбно-сімейних відносин і виховання майбутніх ді-

тей” та “виховання непримиримого ставлення до буржуазних концепцій сім’ї” [2, с. 51].

Щодо факультативних курсів із суспільствознавства в старших класах загальноосвітніх шкіл, то їх було запропоновано ввести з метою формування в учнів суті понять: 1) “соціалістичне право”, “нормативні акти Радянської держави”, розуміння ними основних положень адміністративного, трудового, колгоспного, цивільного, кримінального законодавства, а також законів про шлюб і сім’ю (“Основи радянського законодавства”); 2) предмет і метод політичної економії як науки, загальний і специфічний економічний закони, капіталістичний спосіб виробництва, політекономія соціалізму, аналіз шляхів переростання соціалістичної економіки в економіку комуністичного суспільства (“Основи політичної економії”) [1, с. 50–51]; допомогти учням “зрозуміти, в чому полягає естетичний ідеал радянської людини, усвідомити природу і основні закономірності розвитку прекрасного в житті і мистецтві; сприяти формуванню етичних і естетичних норм поведінки будівника нового суспільства; навчити учнів сприймати й оцінювати прекрасне з марксистсько-ленінських позицій і самим творити життя за законами краси” (“Марксистсько-ленінська естетика”) [1, с. 50–51] тощо.

Отже, вищезазначене дає підстави стверджувати, що автори наукових джерел, що були видані за радянських часів, під сутністю поняття “шкільне суспільствознавство” розуміли навчальні предмети та факультативні курси правового, етико-морального, філософського, естетичного спрямування, що мали сприяти формуванню в учнів наукового комуністичного світогляду, високих моральних якостей; увінчували всю систему ідейно-політичної роботи із школярами на уроках, позакласних заняттях. Наголосимо, що в ці роки шкільна суспільствознавча освіта була перетворена на ідейну та ідеологічну зброю формування комуністичного світогляду учнів, озброєння їх знаннями, що готують до практичної діяльності.

Установлено, що у 1990 р. наказом Державного комітету СРСР “Про перебудову викладення суспільних дисциплін у середніх навчальних закладах” предмет “Основи радянської держави та права” був ліквідований, замість нього було запропоновано ввести інтегрований курс “Людина та суспільство”, у межах якого передбачали вивчення не тільки основи держави та права, а й суспільствознавства, етики та психології сімейного життя [13, с. 51]. Цей курс, як зазначає В. Скиба, було переведено на факультатив, його здебільшого перестали вивчати й надовго вилучили з переліку вступних іспитів до ВНЗ. “Так «шкільна» криза суспільствознавства розтягнулась майже на десятиліття”, – зауважує науковець [13, с. 41].

З розпадом СРСР та розвитком незалежної України змінюється й підхід до викладання суспільствознавчого курсу. Зауважимо, що В. Скиба, який у 1997 р. був головою Науково-методичної комісії Міністерства освіти України з суспільствознавства, вихід із вищезазначеної кризи вбачав у відмові від “знущання над статусом шкільного суспільствознавства, пове-

рненні йому відповідної категорії («Суспільствознавство»), глибокого усвідомлення її неперехідного методологічного, системно-пізнавального значення» [13, с. 43].

Установлено, що “шкільне суспільствознавство” В. Скиба визначає як “комплекс навчальних дисциплін, покликаних закласти в свідомості основи філософської, культурологічної, правової, економічної, політологічної, громадянознавчої та інших відгалужень знань, кожна з яких має свій предмет вивчення, свої специфічні моральні, інтелектуальні, інформаційні засоби впливу на внутрішній світ учнів” [13, с. 43]. Цей курс, як зауважує науковець, “мусить збагатити учнів насамперед фундаментальними, базовими знаннями про суспільство і державу, в якій вони живуть, з тим, щоб успішно творити кар’єру, не завдаючи шкоди ні іншим людям, ні державі, ні суспільству в цілому” [13, с. 43].

Розгорнуту характеристику сутності та змістовного наповнення поняття “суспільствознавство” надано й в “Енциклопедії освіти” 2008 р. Автор статті – О. Пометун – досліджуваний феномен визначає як “одну із освітніх галузей, завданням якої є: підготовка учнів до взаємодії з соціальним середовищем, до самореалізації їх як особистостей в умовах багатоманітного світу через засвоєння комплексу знань, формування відповідних компетенцій; формування у них національних та загальнолюдських цінностей, толерантного ставлення та поваги до інших народів, правової свідомості, економічного мислення, критичного мислення, навичок оцінювання суспільних явищ і процесів, життєвих та прикладних особистісно-життєтворчих, соціалізуючих, комунікативних, інтелектуально-інформаційних навичок, почуття власної гідності, відповідальності, особистого ставлення до подій і явищ суспільного життя, досвіду емоційно-оцінної діяльності, здатності визначати власну активну життєву позицію, робити свідомий вибір, встановлювати особисті цілі, спрямовані на розвиток суспільства, держави, забезпечення власного добробуту та добробуту своєї родини” [7, с. 888]. Структурні компоненти суспільствознавства – історія рідного краю, історія України, всесвітня історія, право, мораль, економіка, філософія, громадянська освіта.

Зазначимо, що в “Енциклопедії освіти” надано також поняття “суспільствознавча освіта”, яке В. Пащенко та М. Гриньовою визначено як “освіту, що орієнтує на забезпечення самовизначення особистості, створення умов для її самореалізації, сприяє розвитку громадянського суспільства (сукупності історично складених форм сумісної діяльності людей), закріпленню й удосконаленню правової держави” [7, с. 892].

Проведений науковий пошук свідчить, що проблему визначення суті досліджуваних понять розглядають і сучасні українські дослідники: Т. Бакка, А. Старєва та ін. Так, Т. Бакка, у розумінні суті поняття “шкільне суспільствознавство” додержується визначення, наданого В. Скибою [3]. Пріоритетні напрями шкільного суспільствознавства, а отже, і структура його

змісту, як наголошує дослідниця, відображаються, насамперед, в інтеграції таких елементів знань, як основи філософії, культури, економіки, права і Конституції України, політології і громадянознавства. Головна функція “суспільствознавства”, за словами Т. Бакки, вбачається в “...забезпеченні належної соціалізації молодого покоління, формуванні в нього системи загальнолюдських, національних та особистісних цінностей і ціннісних орієнтацій, можливостей для свідомого вибору молодого людиною моделей поведінки, що відповідають потребам і викликам молодого української держави, демократії, інформаційного суспільства” [3].

А. Старєва під “суспільствознавством” розуміє “освітню галузь, ядром якої є сукупність педагогічно відібраних наукових знань про людину і суспільство. Засадничими для шкільної суспільствознавчої освіти є науки, що вивчають суспільство: економіка, соціологія, політологія, культурологія, юридичні науки, а також філософія” [15].

Висновки. Таким чином, проведений науковий пошук надає змогу зробити такі висновки: зміст понять “суспільствознавство” й “суспільствознавчі дисципліни” є динамічним, не має постійного характеру та змінюється у зв’язку з розвитком самого суспільства й суспільствознавчих наук; шкільне суспільствознавство – це освітня галузь, це окремий інтегрований курс, що поєднує в собі науки, предметом вивчення яких є суспільство та його розвиток, а також людина у сфері її духовної, розумової, етичної, культурної та суспільної діяльності; до суспільствознавчих навчальних дисциплін нами зараховано предмети та курси, які закладають у свідомість учнівської молоді культурологічні, правові, економічні, громадянознавчі, політологічні знання; головними завданням шкільного суспільствознавства є “розвиток особистості, формування її світоглядних, моральних, громадянських і духовних позицій, гармонійного поєднання національної культурної самобутності із загальнолюдською культурою”.

У подальшому наукового дослідження потребує аналіз витоків проблеми підготовки вчителя суспільствознавчих дисциплін у вищих педагогічних навчальних закладах України в другій половині ХХ ст.

Список використаної літератури

1. Арешонков В. Ю. Дезінтеграція змісту шкільного суспільствознавства (1975–1986 рр.). *Історико-педагогічний альманах*. 2014. № 2. С. 49–54.
2. Арешонков В. Ю. Характеристика змісту предмета “Конституція СРСР та УСРС” у радянській школі (30–50-ті роки ХХ ст.). *Вісник Житомирського державного університету Серія: педагогічні науки*. Житомир, 2013. Вип. 5 (71). С. 21–26.
3. Бакка Т. В. Підготовка студентів до викладання суспільствознавчих дисциплін у середніх загальноосвітніх навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008. 196 с.
4. Березівська Л. Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ столітті : монографія. Київ, 2008. 406 с.
5. Гуревич Я. К. К вопросу о реформе системы среднего образования, в особенности же классической гимназии. *Русская школа*. 1899. № 10. С. 119–135.

6. Дятлова О. М. Інтегративний підхід до навчання суспільствознавства в загальноосвітніх школах України (20-ті – 30-ті рр. ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2008. 15 с.
7. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
8. Каптерев П. Ф. Что может сделать школа для развития характера учащихся? *Избранные педагогические сочинения* / под ред. А. М. Арсеньева. Москва : Педагогика, 1982. С. 75–90.
9. Кулінич О. С. Програмні матеріали з суспільствознавства старшого концентру. *Шлях освіти*. 1930. № 3. С. 82–88.
10. Краткий педагогический словарь пропагандиста / сост. М. Н. Колмакова, В. С. Суров ; под общ. ред. М. И. Кондакова, А. С. Вишнякова. Москва : Политиздат, 1984. 319 с.
11. Педагогическая энциклопедия : в 4 т. / гл. ред. И. А. Кайров, Ф. Н. Петров. Москва, 1966. Т. 3. 879 с.
12. Програми восьмирічної і середньої загальноосвітньої школи. Основи радянської держави і права. 8 клас / за ред. В. В. Паламарчук. Київ : Вища школа, 1976. 17 с.
13. Скиба В. Суспільствознавчі дисципліни: концепція викладання. *Рідна школа*. 1997. № 9. С. 41–47.
14. Словник української мови : в 11 т. / редкол.: І. К. Білодід. Київ : Наукова думка, 1978. Т. 9. 916 с.
15. Старєва А. М. Організаційно-педагогічні умови впливу предметно-методичної компетентності вчителя суспільствознавчих дисциплін на формування суспільствознавчих компетентностей учнів. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2013. Вип. 37. С. 160–165.
16. Українська радянська енциклопедія. Київ, 1984. Т. 11. Кн. 2. 607 с.
17. Ярош Н. В. Становлення суспільствознавчої освіти в школах України. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки)*. Бердянськ, 2012. Вип. 12. С. 190–195.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2017.

Перепелица Г. А. Трансформация содержания понятий “обществоведение” и “обществоведческие дисциплины” в научных источниках

В статье охарактеризована трансформация изменений в содержании и сути понятий “обществоведение” и “обществоведческие дисциплины”, проанализированы их структурные компоненты в разные временные периоды.

Доказано, что содержание школьного обществоведческого образования является динамическим, не имеет постоянного характера и меняется в связи с развитием самого общества и обществоведческих наук. Авторы научных источников, изданных в советское время, под сущностью понятия “школьное обществоведение” понимали учебные предметы и факультативные курсы правового, этико-морального, философского, эстетического направления, которые формировали коммунистическое мировоззрение.

С распадом СССР и развитием Украины как независимого государства изменился и подход к определению сущности понятия “обществоведение”, под которым современные ученые понимают образовательную отрасль, ядром которой является совокупность педагогически отобранных научных знаний о человеке и обществе. Под обществоведческими дисциплинами понимают комплекс учебных предметов, рассматривающих человека в различных сферах.

Ключевые слова: *обществоведение, обществоведческие дисциплины, обществоведческое образование.*

Perepelytsia H. The Transformation of the Meaning of the Concepts “Social Science” and “Social Science Disciplines” in Scientific Sources

The article describes the transformation of changes in the meaning and the essence of the concepts “social science” and “social science disciplines”, their structural components in different time periods.

It is proved that the meaning of the school social science education is dynamic, does not have a permanent character and changes in connection with the development of the society itself and social science. Authors of scientific sources published in Soviet times understood the subject matter and optional courses of a legal, ethical-moral, philosophical, and aesthetic direction as the essence of the term “school social studies”, which were supposed to contribute to the formation of a scientific communist world outlook among students, to the formation of high moral qualities; crowned the entire system of ideological and political work conducted with students in classrooms, extracurricular activities. In that years, school social studies education was turned into idea and ideological weapon of the formation of the communist world outlook of students, arming them with knowledge that prepare for practical activities.

It is established that with the collapse of the USSR and the development of Ukraine as an independent state, the so-called “school” crisis of social science began. The existing course of social science disciplines was replaced by an integrated course “Man and Society”, within the framework of which it was intended to study not only the basis of state and law, but also social science, ethics and psychology of family life. The approach to the definition of the essence of the concept of “social science” has also changed, under which modern scientists understand the educational branch, the core of which is the totality of pedagogically selected scientific knowledge about man and society. Under social science disciplines it is understood a complex of educational subjects, considered a person in various spheres, for example: in socio-political, social, legal, economic, and also in cultural and spiritual spheres. The main tasks of social science have also undergone transformations. Among them there are the development and socialization of the individual, the formation of her worldview, moral, civil and spiritual positions.

Key words: *social science, social science disciplines, social science education.*